

TROPENINSTITUUT

GROTE AULA / TEL.(020) 92 31 89 / 92 49 49
MAURITSKADE 63 / AMSTERDAM 1092 AD

HOLLAND FESTIVAL

MUZIEK, THEATER EN DANS UIT DE HIMALAYA

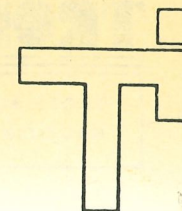
Rond de zuidgrens van het bij China ingelijfde Tibet strekt zich twee tot driehonderd kilometer breed het machtige Himalaya gebergte uit over een lengte van zo'n tweeduizend kilometer. Uit de veelheid van culturen presenteert het Holland Festival i.s.m. het Tropeninstituut dit jaar enkele karakteristieke manifestaties die nooit eerder in Nederland te zien waren.

Deze presentaties vinden plaats onder auspiciën van Extra European Arts, Committee for the Promotion of the Non-western Arts en de Indian Council for Cultural Relations.

DINSDAG 12 JUNI 1984 - 20.15 UUR

LADAKH HUWELIJKSCEREMONIE

Ladakh is een onherbergzaam gebied in de uiterst noordelijke punt van India, grenzend aan Pakistan, Sinkiang en Tibet. Als grens met het bij China ingelijfde Tibet is er slechts een staakt het vuren bestandslijn uit 1962, maar India claimt een groter gebied, overeenkomstig de grenzen van het vroegere West-Tibetaanse koninkrijk Ladakh, dat met onderbrekingen zo'n duizend jaar heeft bestaan.

Geografisch gezien maakt Ladakh, met zijn toppen van tussen de 4000 en 6000 meter hoogte, deel uit van het Tibetaanse hooggebergte. De hoofdstad Leh ligt op 3500 meter hoogte, op een kruispunt van voormalige karavaanroutes, waarlangs niet alleen de beroemde Pashmina wol uit Kashmir en Chinese zijde werd vervoerd, maar waarlangs ook avonturiers, wetenschappers en pelgrims reisden en ideeën met hen. Boeddhisten en Moslims vormen de twee grootste bevolkingsgroepen, naast een handjevol Hindu's en Christenen. Maar het culturele 'gezicht' van Ladakh wordt vooral bepaald door het Tibetaans Boeddhisme. Dit is een vorm van Mahayana-Boeddhisme waarin de Boeddhistische filosofie op specifieke wijze elementen uit de voor-Boeddhistische volksreligie (waaronder shamanistische elementen) heeft ingekapseld. Kenmerkend voor het Tibetaans Boeddhisme is de rijke en hoog-ontwikkelde kloosterwereld. In Ladakh bevinden zich zo'n dertig grotere en kleinere kloosters. Het sluiten van de grens met Tibet betekende dat de voor Ladakh essentiële banden met de kloosters in Tibet werden afgesneden. Er volgde een noodgedwongen heroriëntatie op India. In 1974 besloot de Indiase regering Ladakh voor het internationale toerisme open te stellen. Dit, en de aanwezigheid van een grote militaire macht in het gebied, heeft veel veranderingen teweeg gebracht, veranderingen die niet altijd positief te noemen zijn. Zo is bijvoorbeeld de verruiming van de werkgelegenheid buiten de agrarische sector gepaard gegaan met een groeiende invloed van Islamitische handelaren uit Kashmir, een invloed die door de Boeddhisten als zeer bedreigend ervaren wordt. Maar ondanks de veranderingen van de laatste decennia is de authenticiteit van de Ladakhi cultuur onaangetast gebleven.

TROPENINSTITUUT

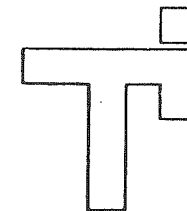
GROTE AULA / TEL.(020) 92 31 89 / 92 49 49
MAURITSKADE 63 / AMSTERDAM 1092 AD

Uit Ladakh komt een groep van tien personen, die iets laat zien van een traditioneel Boeddhistisch huwelijk. In werkelijkheid duurt de eigenlijke bruiloft 4 dagen. In de meeste gevallen wordt de huwelijkspartner niet door de jongen of het meisje zelf bepaald, maar door hun ouders en andere belangrijke familieleden. Als na maanden van regelmatig contact tussen vertegenwoordigers van beide families tot een huwelijk besloten is, wordt met behulp van een astroloog de datum voor het gebeuren vastgesteld. Op die dag gaat de stoet familieleden van de bruidegom op weg naar het huis van de bruid. Daar brengen zij met eten, dansen en gezang de nacht door. Tegen de ochtend nemen zij de bruid, die huilend afscheid neemt van haar familie, met zich mee naar de bruidegom. In het huis van de bruidegom bezegelen verdere rituelen het huwelijk. Men feest de volgende dagen, gedeeltelijk in de keuken en de gastkamers van het huis van de bruidegom, deels op een nabijgelegen dansplaats.

Muziekinstrumenten

De muziek wordt gespeeld op een stel metalen keteltrommen (daman), die met stokken geslagen wordt en op een soort hobo (surna), met lippenschijf, zes vingergaten en een duimgat. De combinatie van hobo met trommen komt voor van Noord-Afrika tot in Indonesië. In deze streken worden zij bespeeld door semi-professionele musici van de Mon, die het muziek maken combineren met het beroep van timmerman, en de Beda, een soort minstreels, die met hun familie rondreizen. De Mon en de Beda zijn afkomstig uit de zuidelijker gelegen valleien van Spiti en Lahul.

Als muziekinstrumenten worden verder gebruikt een daf, een soort tamboerijn, en de Tibetaanse luit, damyen.

Programma

1. Muziek op hobo en trommen om de zegen af te smeken aan het begin van een ceremonie of een feest.

2. Ontmoetingsdans.

Na de gezongen aansporingen aan het adres van de verwanten van de bruid om haar te laten gaan, wordt zij met een paar van haar verwanten tegen haar zin meegenomen naar de andere kant van het dorp of op weg naar een ander dorp, waar haar bruidegom woont. Dit gebeurt door zijn vrienden, voorafgegaan door de oom van de bruidegom en de voorzanger, de neokhpun. Mannen en vrouwen dansen totdat een lama komt die een aardewerken pot op de grond stuk gooit. Uit de ligging van de brokstukken voorspelt hij de toekomst van het bruidspaar. Muzikanten van de Mon verzorgen hierbij de muziek.

3. Dans van de Shoon-dol.

Vroeger nodigden de vorsten van Ladakh tijdens de 7 dagen van het nieuwjaarsfeest (losar) iedereen uit in het paleis. De hogere standen bleven daarbij enigszins afgezonderd van de boeren en herders die aan het feest deelnamen. Aan het eind hiervan namen echter de vrouwen van hoge afkomst ook deel aan de dans. Zij dragen op hun hoofd de 'peraq', een met turkoizen bezette band van leer en stof. Alleen getrouwde vrouwen kunnen de peraq dragen, want het is een erfstuk dat van moeder op dochter overgaat bij diens huwelijk. Achter- en voorwaarts stappend loven zij in deze dans de vorst voor zijn gastvrijheid. Met hun polsen slaan zij hun parelmoeren armbanden op elkaar en drukken daarmee dankbaarheid en respect uit. Het sluiten van de hand naar beneden toe en daarna openen naar boven betekent het oppakken van een offer (een plant, een steen of een beetje aarde) en het aanbieden aan de goden.

TROPENINSTITUUT

GROTE AULA / TEL.(020) 92 31 89 / 92 49 49
MAURITSKADE 63 / AMSTERDAM 1092 AD

4. Spa-woo, dans van de onoverwinnelijken.

Bij de huwelijksceremonie wordt door een soort minstrelen het heldendicht over Ge-sar voorgedragen. Varianten van dit verhaal zijn bekend in geheel centraal Azië, tot in Mongolië en Siberië toe. Het gaat over een Tibetaanse god-koning uit de 7e tot 10e eeuw en beschrijft 18 onoverwinnelijken, die strijd leverden tegen indringers van buiten.

5. Zang van de Mon.

De musici wensen het bruidspaar geluk en vruchtbaarheid toe. Deze liederen zijn vaak in de vorm van vraag en antwoord.

6. Jabroo.

In Changtheng, hoog in de bergen ten oosten van Leh, trekken herders rond mete hun geiten, schapen en yaks. Voor de nacht vragen zij om onderdak in een huis in een dorp en als tegenprestatie maken zij muziek op hun damyen.

7. Tur-tak dans.

Kaplo en Askardo waren twee gebieden in Ladakh, die vroeger voortdurend met elkaar in oorlog waren. In deze dans wordt de triomferende terugkomst van de bewoners van Askardo beschreven.

8. Man-tog Stanmo.

Lied uit de Nubra vallei. In de lente klimmen jongens en meisjes naar hooggelegen bergweiden om bloemen en geneeskrachtige planten te verzamelen. Als de zon hoog aan de hemel staat leggen ze de planten te drogen op de oever van de rivier en plagen elkaar door met water te spatten.

9. Tsib-loo.

Lied van liefde en trouw.

10. Chang Skyam-tse.

Dit is een voormalige hofdans, die nu bij feesten en vooral bij huwelijken wordt uitgevoerd om dankbaarheid uit te drukken. De potten met chang bier worden voor de gastheer neergezet en vervolgens danst men er mee rond alsof men over een kronkelpad loopt.

11. Tashipa-tse.

Dans van vrede en zegening die uitgevoerd wordt voordat men het huis van de bruidegom verlaat, 's morgens op de laatste dag van het feest.

